

VLIV KORONAVIROVÉ KRIZE NA TLUMOČNÍKY A PŘEKLADATELE

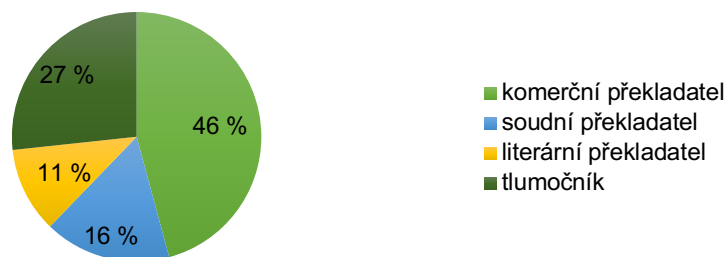
Výsledky průzkumu

Cílem průzkumu bylo zmapovat dopady epidemie koronaviru a souvisejících vládních opatření na překladatele a tlumočníky na volné noze v ČR. Sběr dat probíhal v období 24. 3. až 30. 3. 2020. Celkem se zúčastnilo 487 respondentů.

Autoři:

Tomáš Mosler (vedoucí české sekce International Association of Professional Translators and Interpreters),
Kateřina Ešnerová, Bianca Lipanská, Petr Mundeš, Libor Nenutil, Barbora Tětešková

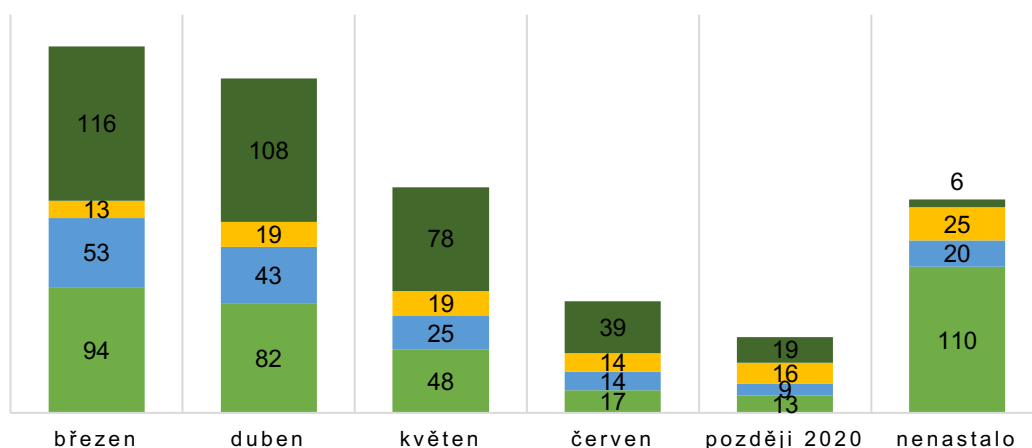
1. Profesní skladba respondentů

Respondenti byli dotázáni, která činnost představuje základ jejich překladatelsko-tlumočnického podnikání. Podle odpovědí byli rozděleni do čtyř hlavních kategorií, jejichž barevné rozlišení je dodrženo v rámci všech grafů v tomto textu:

- 1. Komerční překladatel (223)** – Překladatel různých druhů textů vyjma soudních a literárních.
- 2. Literární překladatel (54)** – Soustředí se na překlady beletrie a knih obecně.
- 3. Soudní překladatel (80)** – Pod tímto pojmem rozumíme všechny soudem jmenované tlumočnický, kteří překládají úřední dokumenty (rodné listy, vysvědčení, rozsudky atd.).
- 4. Tlumočník (130)** – Poskytuje ústní tlumočení na konferencích, společenských akcích, bilaterálních jednáních, v komunitních službách atd. V našem průzkumu do této kategorie patří i soudní tlumočníci, kteří tlumočí úřední akty (svatba, zápis na matrice, soudní jednání atd.).

2. Zrušené zakázky

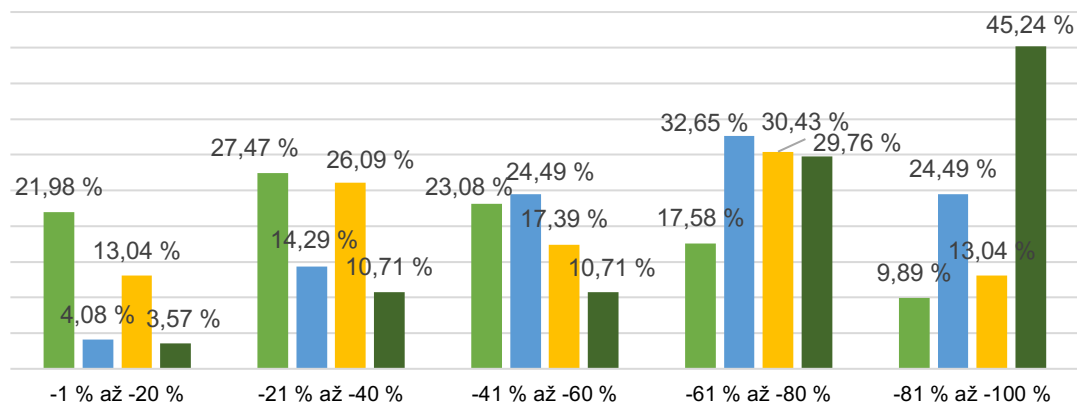

Počet zahrnutých respondentů: 484. Respondenti mohli vybrat více možností.

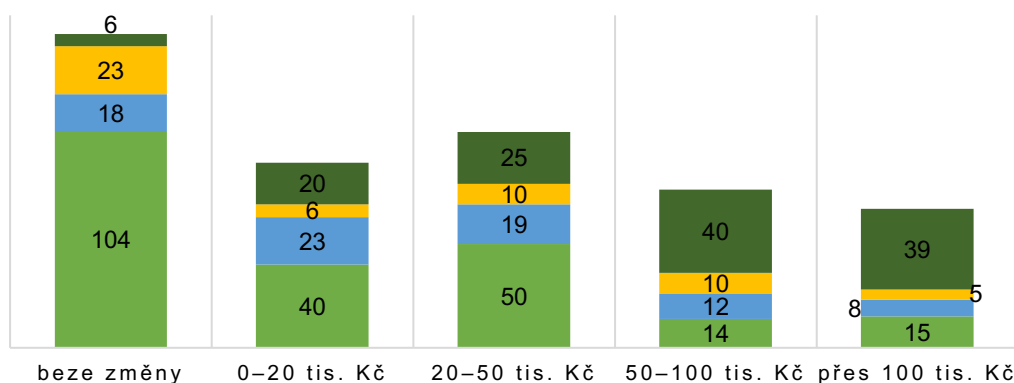
Nejvíce respondentů zaznamenalo rušení zakázek na březen (277 respondentů) a duben (253). Na květen má zrušenou alespoň jednu zakázku 171 respondentů a na červen 84. Nižší počty na květen a červen jsou pravděpodobně ovlivněny tím, že sběr dat probíhal těsně před koncem března. Lze očekávat, že v době po sběru dat došlo v návaznosti na avizovaná vládní opatření k dalšímu rušení zakázek na tyto dva měsíce.

Z grafu je patrné, že okamžité rušení zakázek v krátkodobém horizontu se týká zejména tlumočnicků. Lze předpokládat, že **na překladatele dopadne situace se zpožděním: již započaté projekty se dokončí, ale nové se kvůli očekávanému poklesu ekonomiky nebudou zadávat.** Literární překladatelé jsou částečně zasaženi hned (druhou polovinu honoráře obvykle dostávají až po vydání knihy a nakladatelé nyní vydávání nových titulů pozastavili), ale v dlouhodobém horizontu lze očekávat ještě výraznější propad. Odsouvají se celé ediční plány, což znamená, že knihy, na kterých měli překladatelé pracovat letos, se přesouvají na příští rok nebo i pozdější termín.

3. Vliv současné situace na tržby

Počet zahrnutých respondentů: 358 (respondenti, kteří uvedli údaj v procentech) a 72 (respondenti, kteří uvedli údaj v Kč). Nejednoznačné údaje byly vyřazeny.

Odpovědi respondentů, kteří uvedli údaj v Kč.

Respondenti odhadovali vliv situace na tržby v období březen–červen 2020 ve srovnání s tímž obdobím v roce 2019. Kromě objednaných a následně zrušených zakázek (viz výše, bod 2) zde respondenti brali v potaz i zakázky, které klienti v důsledku situace už „nestihli“ objednat. 5 respondentů očekává přírůstek tržeb, 106 respondentů neočekává žádnou změnu, 247 respondentů očekává úbytek.

Přes 35 % všech respondentů nezávisle na profesi očekává propad tržeb o 60 % a více. Čtvrtina očekává pokles o 20–60 %. Jak vyplývá z grafu výše, **krátkodobé a hluboké propady tržeb čekají zejména tlumočníky: téměř 70 % tlumočnicků odhaduje pokles tržeb o 60 % a více.**

Výsledky u respondentů, kteří místo procent uvedli údaj v Kč, kopírují trendy popsané v odstavci výše.

4. Dopad na domácnosti překladatelů a tlumočnicků

Počet zahrnutých respondentů: 340 (byly vyřazeny odpovědi s odhadovaným poklesem tržeb v Kč, nikoli v procentech, a nejednoznačné odpovědi).

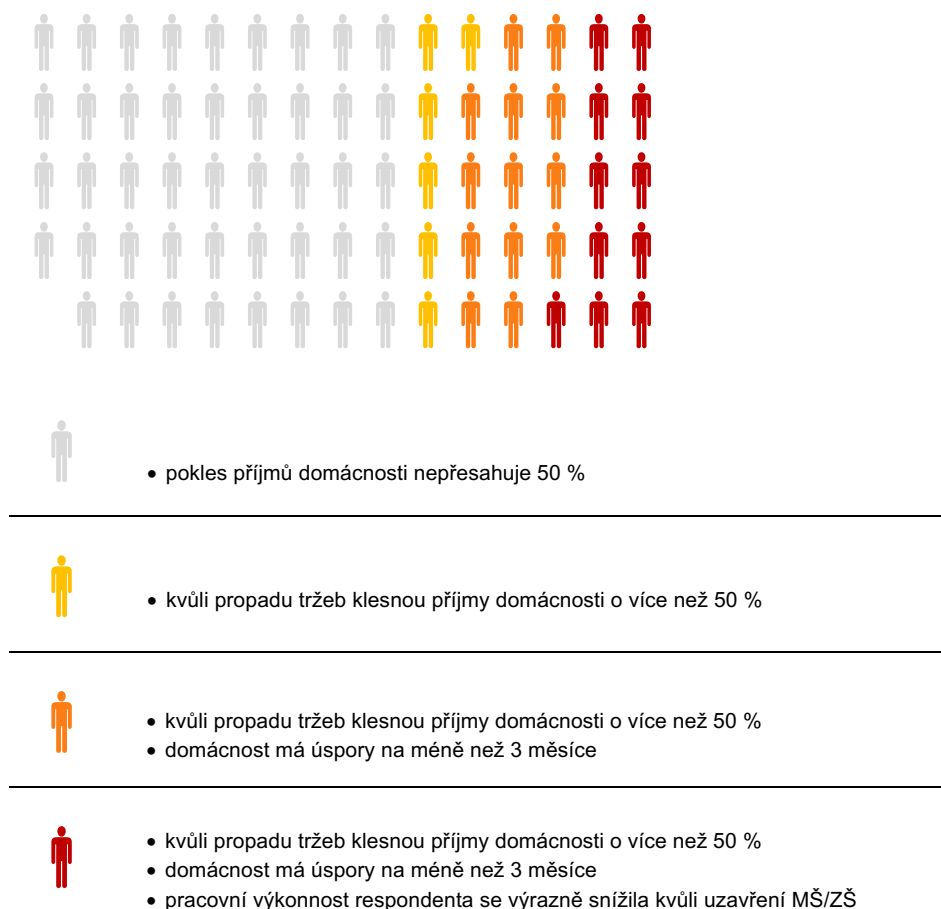
Abychom získali **komplexní představu** o tom, jak současná situace dopadá na domácnosti překladatelů a tlumočnicků, zkoumali jsme vztahy mezi následujícími údaji: podíl příjmů překladatele/tlumočnicka na celkových příjmech domácnosti, počet osob žijících ve sdílené domácnosti, odhadovaný pokles tržeb v období březen–červen 2020 a počet měsíců, v nichž by domácnost dokázala pokrýt veškeré své výdaje z finanční rezervy. Kromě toho jsme zohlednili i odpovědi na otázku, zda se kvůli uzavření škol

a školek respondentům výrazně snížila pracovní výkonnost. (Tato otázka byla zároveň zpracována samostatně – viz níže.)

Podrobně jsme se zaměřili na **22 % případů, kdy příjem překladatele/tlumočnicka představuje hlavní příjem (75 % a více) vícečlenné domácnosti**. V rámci této množiny (celkem 74 případů) jsme respondenty dále rozdělili do **kategorí podle vážnosti situace**, v níž se domácnost nachází. Toto rozdělení zachycuje infografika níže.

Z průzkumu vyplývá, že **41 % domácností z této množiny přijde kvůli propadu tržeb tlumočnicka/překladatele o více než 50 % svých příjmů**. 32 % domácností má navíc finanční rezervu na méně než 3 měsíce. 15 procentům tuto situaci dále komplikuje uzavření škol a školek.

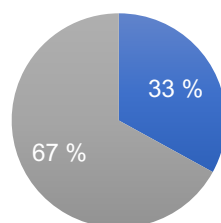
Respondenti generující 75 % a více příjmu vícečlenné domácnosti (74 respondentů):

5. Vliv uzavření škol a školek na práci překladatelů a tlumočnicků

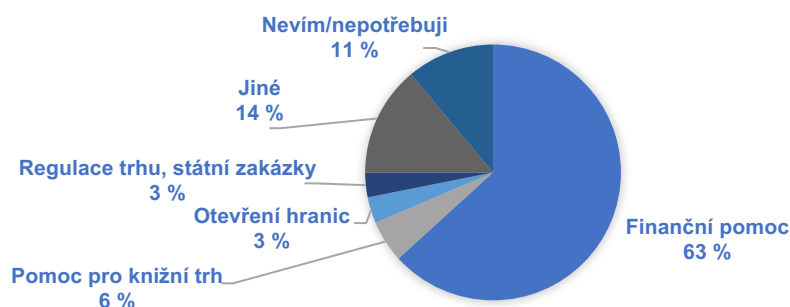
Počet zahrnutých respondentů: 485
(vyřazeni 2, kteří dotazník vyplnili před přidáním této otázky).

Průzkum ukázal, že kvůli uzavření škol a školek se **výrazně snížila pracovní výkonnost třetině zahrnutých respondentů**.

■ vliv na práci ■ bez vlivu na práci

6. Návrhy na pomoc od státu a od profesní komunity

V reakcích na otevřenou otázku, která zjišťovala, jakou pomoc by respondenti uvítali od státu, výrazná většina účastníků průzkumu uvedla, že by měli zájem o ulehčení finančního a administrativního rázu, k nimž patří například:

- kompenzace, úlevy na pojistném a daních, přerušení splácení úvěrů, ošetrovné apod. (průzkum probíhal v době, kdy se některá státní opatření teprve zvažovala),
- snížení administrativní zátěže a zrušení rozšiřování EET (3. a 4. vlna, která se bude vztahovat i na překladatele a tlumočníky),
- podpora knižního trhu a snížení DPH na knihy.

Dále se objevovaly tyto návrhy:

- znovuotevření hranic,
- podpora průmyslu (a tedy nepřímo i podpora překladatelských a tlumočnických zakázek),
- lepší dostupnost ochranných prostředků,
- státní zakázky.

Někteří respondenti zmínili, že by uvítali rozšíření pokrytí internetem, lepší informovanost ze strany státu o průběhu situace, pomoc s péčí o děti, regulaci překladatelské a tlumočnické živnosti (změnit volnou živnost na vázanou), zvýšení zákonem stanovených sazeb za soudní tlumočení nebo podporu tlumočení na dálku.

Z reakcí na otevřenou otázku ohledně možné pomoci od kolegů a v rámci komunity vyplývá, že respondenti očekávají solidaritu, sdílení zakázek, odpuštění členských poplatků v profesních organizacích, jednání organizací s vládou, sdílení informací, psychickou podporu, jednotný postup proti dumpingu či pořádání webinářů.

7. Příloha: Otázky průzkumu

1. Která z následujících výdělečných činností tvoří základ vašeho podnikání?

- ověřené překlady
- literární překlady
- komerční překlady
- tlumočení menších setkání (např. firemní porady, komunitní a soudní tlumočení)
- tlumočení na konferencích a jiných velkých akcích (50 osob a více)

2. Věnujete se i dalším činnostem? Označte prosím max. 2.

- ověřené překlady
- literární překlady
- komerční překlady
- tlumočení menších setkání (např. firemní porady, komunitní a soudní tlumočení)
- tlumočení na konferencích a jiných velkých akcích (50 osob a více)

3. Kolik procent celkového příjmu vaší domácnosti tvoří vaše příjmy z překladu/tlumočení?

.....

4. Kolik osob žije ve vaší společné domácnosti? (Počítají se všechny osoby, nejen ty výdělečně činné.)

.....

5. Snížila se výrazně vaše pracovní výkonnost kvůli uzavřeným školám a školkám?

Ano / Ne

6. Přišli jste kvůli epidemii koronaviru o nasmlouvané zakázky? Kterých měsíců se rušení týká? (Můžete vybrat více možností.)

- březen 2020
- duben 2020
- květen 2020
- červen 2020
- i později než červen 2020
- rušení nenastalo

7. O jakou sumu jste přišli kvůli zrušení již sjednaných zakázek na období březen–červen 2020? (Pro potřeby dotazníku považujeme zakázky přesunuté na jiný termín za zrušené, protože v náhradní termín nemusíte být dostupní.)

- 0 Kč
- 0–20 tisíc Kč
- 20–50 tisíc Kč
- 50–100 tisíc Kč
- 100–150 tisíc Kč
- 150 tisíc Kč a více

8. Na základě údajů z předchozích let odhadněte, o kolik procent se vlivem současné situace změnil v období březen–červen 2020 vaše tržby z překladu/tlumočení. Napište "přírůstek" či "úbytek" a následně odhadovanou částku v Kč. Pokud jste zásadní změnu nezaznamenali, napište nulu.

U této otázky došlo 25. března 2020 ve 20:50 k úpravě na následující výsledné znění:

Na základě údajů z předchozích let odhadněte, o kolik procent se vlivem současné situace změnil v období březen–červen 2020 vaše tržby z překladu/tlumočení. Napište „přírůstek“ či „úbytek“ a následně odhadované procento. Pokud jste zásadní změnu nezaznamenali, napište nulu.

.....

9. Kolik měsíců by vaše domácnost dokázala pokrýt veškeré své výdaje čistě z finanční rezervy?

.....

10. Jakou pomoc od státu byste nejvíce uvítali? (Zkuste se zamyslet i nad pomocí nefinančního charakteru.)

.....

11. Jakou pomoc byste uvítali od komunity, kolegů, organizací?

.....

12. Zapomněli jsme na něco? Zde je prostor pro vaše další komentáře či náměty.

.....